

Marcel Vossen
Jakobskruiskruid en andere giftige planten

vzw Vlaams Paardenloket

Jakobskruiskruid en andere giftige planten

voordracht door Marcel Vossen

Jakobskruiskruid

Lat. *Senecio jacobaea*

Kenmerken:

Tweejarige of overblijvende plant met een krans van gele straal- en buisbloempjes, bloei juli-oktober

Voorkomen:

Algemeen voorkomende plant, op open plekken en verstoorde grond, droge grasgronden, zonnige hellingen, langs wegen, bosranden en duinen

Giftige plantendelen:

Alle delen, zowel vers als gedroogd, jonge planten zijn het giftigst

Ook honing van de bloemen kan vergiftiging veroorzaken

Giftige bestanddelen:

Pyrrrolizidine alkaloiden -> beschadiging lever, zonnebrand

Sesquiterpene lactonen -> allergische reactie na huidcontact

Giftigheid:

Na consumptie overgevoeligheid van de huid voor zonlicht – vergiftiging van vee en paarden na eten van hooi met veel Jakobskruiskruid.

Paarden worden slaperig, geeuwen veel, hebben last van draaierigheid, vertonen wankele gang. Door de leverbeschadiging is een volledig herstel van het vergiftigde dier onmogelijk.

EHBO:

Zoek zo snel mogelijk medisch hulp.

Dierenarts raadplegen

Enquête Jacobskruiskruid VZW Vlaams Paardenloket

Enkele cijfers:

- 94% van de bevroagden kent het Jacobskruiskruid
- 50% van de bevroagden beschouwt de aanwezigheid ervan als problematisch
- 15% van de bevroagden geeft aan zeer vaak Jacobskruiskruid in zijn weides aan te treffen
- 70% van de bevroagden deelde mee er in te slagen de plant te bestrijden
- Grootste bezorgdheid van de bevroagden zijn de wegbermen en natuurgebieden waar deze plant welig tiert alsook de algemene opmars van de plant

Sint-Janskruid

Lat. *Hypericum perforatum*

Kenmerken:

Doorlevend, stengel met 2 overlappende lopende lijsten, gele bloemen in grote pluimen bijeen, roodachtige stengel, bloei juni-september

Voorkomen:

Zeer algemeen voorkomende plant op droge, grazige plaatsen als wegkanten

Giftige plantendelen:

Hoofdzakelijk bloemen en stengelbladeren

Giftige bestanddelen:

Hypericine -> overgevoeligheid voor zonlicht

Blijft werkzaam na het drogen en bewaren van de plant bijv. in hooi

Giftigheid:

Na consumptie overgevoeligheid van de huid voor zonlicht

Vergiftiging van vee en paarden na eten van hooi met veel Sint-Janskruid

EHBO:

Dieren in het donker zetten tot de giftige stof is verdwenen, wonden reinigen en smeer er een ontsmettende en helende zalf op.

Venijnboom

Lat. *Taxus baccata*

Kenmerken:

Wintergroene boom, tot 20m hoog, tweehuizig, groene naalden, rode bessen met donkere pit

Voorkomen:

Inheems, groeit probleemloos op de meeste gronden, ook op schaduwrijke plaatsen

Giftige plantdelen:

Bladeren, schors en zaden (de gekleurde vlezige zaadrok is ongevaarlijk)

Giftige bestanddelen:

Alkaloïde taxine (blijft werkzaam na koken, drogen en opslaan)

Ephedrine, taxicatoside en blauwzuurverbindingen

Giftigheid:

Taxine werkt prikkelend en verlamdend op de ademhaling en het hart van mens en dier, kleine hoeveelheden zijn dodelijk. Paarden zijn gevoelig en kunnen binnen 5min. na inname dood neervallen zonder voorafgaande ziektesymptomen. De dodelijke dosis voor paarden wordt geschat op 0,5-2g per kg lichaamsgewicht.

Consumptie van melk van dieren die taxus aten is gevaarlijk voor de mens.

© - josef hlasek
www.hlasek.com
Taxus baccata 4977

EHBO:

Zorg voor zeer snelle medische hulp.

Inname is altijd levensbedreigend.

Wilde Liguster

Lat. *Ligustrum vulgare*

Kenmerken:

Doorlevend, bladverliezende heester, grijsbruine stam, leerachtige elliptische bladeren, witte bloemen (zoete geur) in pluimen, zwarte bessen, bloei juni-juli, tot 3m hoog

Voorkomen:

Inheems, algemeen in duinen, in kreupelhout en lichte loofbossen op kalkrijke gronden

Giftige plantdelen:

Vooraf bessen en bladeren, ook de schors

Giftige bestanddelen:

Bitterstoffen (syringopicine , ligustron in schors)

Looistoffen (syringine en ligustrine) tevens kleurstof liguline

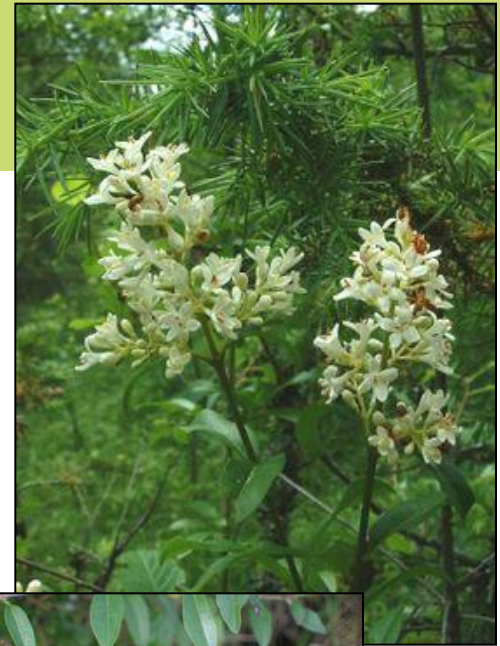
Giftigheid:

Liguline is een haarvatgif -> bloedsomloopstoornissen

Glycosiden werken irriterend -> braken, buikloop, stuipen, ...

Bij paarden, runderen en schapen werden vergiftigingen vastgesteld. Paarden stierven na het eten van ligusterbladeren.

Dodelijke vergiftigingen bij kinderen na het eten van de bessen.

EHBO:

Zoek zo snel mogelijk medisch hulp.

Bij dieren, raadpleeg een dierenarts.

Witte Acacia

Lat. *Robinia pseudoacacia*

Kenmerken:

Bladverliezende boom, 15-25m hoog, diep gegroefde schors, bladeren oneven geveerd bestaande uit meerdere eivormige deelblaadjes, doornen, witte trossen welriekende bloemen, bruine peulen

Voorkomen:

Ingeburgerd, verdraagt goed droogte en luchtvervuiling, vraagt een goed doorlatende bodem

Giftige plantdelen:

Vooral schors van stam en twijgen, in mindere mate bladeren, peulen en wortels

Giftige bestanddelen:

Giftige eiwitten phasine en robine , verder glucosiden, looistoffen en een vluchtige olie

Giftigheid:

Robine werkt irriterend, prikkelend en daarna verlamdend op het centrale zenuwstelsel – beïnvloed de viscositeit van het bloed (niet bij vleeseters), beschadigt weefselcellen en heeft antigeeneigenschappen.

Paarden zijn het gevoeligst

EHBO:

Zoek zo snel mogelijk medisch hulp.

Bij dieren, raadpleeg een dierenarts.

Lupinesoorten

Lat. *Lupinus* spp.

Kenmerken:

1-jarige of meerjarige kruiden met handvormig samengestelde bladeren, de gekleurde bloemen staan met vele bijeen in rechtopstaande trossen, peulen behaard, bloei juni-september

Voorkomen:

Komt nooit voor op kalkrijke gronden, enkel soorten worden gekweekt als groenmest of groenvoeder, groeit gemakkelijk op voedselarme gronden

Giftige plantendelen:

Alle delen, vnl. de zaden (tot 3% alkaloïden, bij de gecultiveerde soorten is dit slechts 0,06%)

Giftige bestanddelen:

Alkaloïden (lupanine, lupanidine, l-sparteïne, angustifoline)

Giftige stof bij beschimmelings: phomopsine A

Giftigheid:

l-sparteïne werkt verlamdend op het centrale zenuwstelsel met nicotineachtige nevenwerking op het autonome zenuwstelsel

Vooralschapen en paarden zijn gevoelig voor lupinehooi en –zaden -> krampaanvallen, gebrek aan eetlust, verhoogde temperatuur, onrust en bij langdurige consumptie van voldoende hoeveelheden, de dood door ademhalingsverlamming. Beschimmelde plantendelen veroorzaken leverschade vanwege phomopsine A, lichtgevoeligheid, gangreen en uiteindelijk de dood door uitputting.

EHBO:

Geef geen
zouthoudende
laxeermiddelen!

Palmboompje

Lat. *Buxus sempervirens*

Kenmerken:

Wintergroene struik, glanzende ovale bladeren, kleine groengele bloemen, hoogte 1-4m, bloei maart-april, doosvruchten met zwarte zaden

Voorkomen:

Vooral in tuinen en parken als snoeivorm of “omheining”, verdraagt goed schaduw

Giftige plantdelen:

Alle delen, vnl. de bladeren en de schors van de wortel, de giftigheid blijft na drogen bestaan

Giftige bestanddelen:

Alkaloïden vooral buxine daarnaast nog vele andere waarvan de oplosbaarheid in water sterk kan variëren, eventueel ook een prikkelende, vluchtige olie

Giftigheid:

Hevige kolieken, buikloop, braken. Prikkeling en verlamming van het centrale zenuwstelsel, door ademhalingsverlamming kan de dood intreden.

EHBO:

Zoek zo snel mogelijk medisch hulp.

Bij dieren, raadpleeg een dierenarts.

Akkerpaardestaart

Lat. *Equisetum arvense*

Moeraspaardestaart

Lat. *Equisetum palustre*

Kenmerken:

Overblijvende plant met kruipende onderaardse wortelstok, holle stengels, de volle zijtakken staan in kransen, hoogte 10-40cm

In het voorjaar vormt zich een bleekbruine onvertakte stengel, bij Moeraspaardenstaart vormt zich slechts één soort stengel

Voorkomen:

Langs wegen, in slechte weiden op zandakkers, langs grachten, natte hooilanden, vochtige akkers

Giftige plantendelen:

Alle delen

Giftige bestanddelen:

Thiaminase-enzym

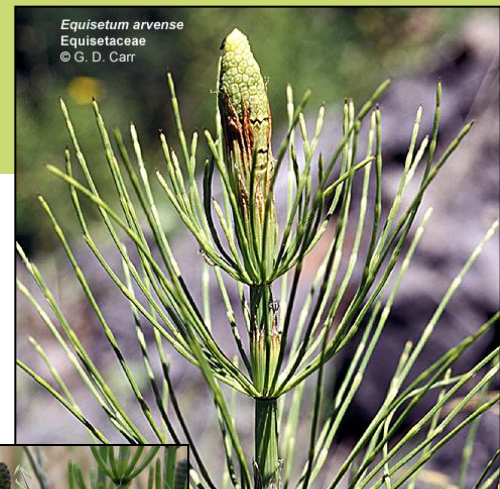
Andere bestanddelen o.a. saponine equisetonine (in plantesap)

Giftigheid:

Bij paarden zijn de vergiftigingsverschijnselen vergelijkbaar met die welke veroorzaakt worden door vit. B1-gebrek -> schrikachtigheid, onzekere gang, neervallen, snelle zwakke pols, gewichtsverlies, buikloop, algemene verlamming en de dood.

Ziekteverschijnselen treden pas na enkele dagen of weken op.

Geen vergiftigingen bij de mens bekend.

EHBO:

Raadpleeg een dierenarts.

Bij niet-herkauwers bakkersgist aan het voer toevoegen (50-250g per dag voor een paard)

Gouden regen

Lat. *Laburnum anagyroides*

Kenmerken:

Bladverliezen boompje, hoogte 3-6m, 3-talig samengestelde lang gesteelde bladeren, goudgele bloemtrossen, bruine peulen

Voorkomen:

In de bergen van Midden- en Zuid-Europa, bij ons in tuinen en parken

Giftige plantendelen:

Vooral bloeiwijzen, wortels en zaden ook bladeren en schors

Giftige bestanddelen:

Het alkaloïde cytisine en in mindere mate ook choline

Giftigheid:

Cytisine veroorzaakt braken, speekselvloed, brandend gevoel in de mond en keel, buikloop en vooral ook zenuwverschijnselen -> opwinding, krampen, ongecoördineerde bewegingen, spierverslaving en dood door ademhalingsverlamming.

Gouden regen is een van de meest giftige planten in onze streken.

Paarden en ezels zijn bijzonder gevoelig.

EHBO:

Haal zeer snel medische hulp.

Rhododendron- Azalea- en Alpenroossoorten

Lat. *Rhododendron* spp.

Kenmerken:

Doorgaans wintergroene heesters, hoogte 20-500cm, leerachtige groene bladen, 5-slipplige bloemen, bloei februari-juli

Voorkomen:

Houden van halfschaduw en zure, kalkloze bodems

Giftige plantdelen:

Vooraf bladeren en bloemen, ook honing afkomstig van deze bloemen kan giftig zijn

Giftige bestanddelen:

Diterpenen (andromedotoxine), in mindere mate glycosiden soms ook triterpeen

Giftigheid:

Andromedotoxine heeft curare-achtige werking op de spieren, eerst stimulerend later remmend, remt de prikkelgeleiding van het centrale zenuwstelsel en de hartspier -> de dood door ademhalingsverlamming.

Symptomen: braken, speekselvloed, spiertrillingen, stuipen.

Paarden en runderen zijn ook gevoelig.

De zgn. 'Azalea'-soorten bevatten gelijksoortige giftige stoffen.

EHBO:

Zoek zo snel mogelijk medisch hulp.

Bij dieren, raadpleeg een dierenarts.

Esdoorn

Acer

Kenmerken:

Esdoorn (*Acer*) is een geslacht van loofbomen en heesters. Afhankelijk van de taxonomische opvatting wordt dit geslacht ingedeeld bij de esdoornfamilie (*Aceraceae*) of de zeepboomfamilie (*Sapindaceae*).

Enkelvoudig handnervig blad (sommigen met samengesteld blad), geelgroene bloemtrossen, gevleugelde splitvruchten en het blad vertoont vaak zwarte vlekken te wijten aan een schimmelziekte.

Voorkomen:

Esdoorns komen veel voor in de gematigde streken van het noordelijk halfrond en doen het goed op praktische elke bodem.

Giftige plantendelen:

Atypische myopathie is een nieuwe (spier)ziekte bij paarden die sinds 2000 jaarlijks opduikt met een stijgende frequentiegraad.

Risicogroep: paarden die op de weide staan en weinig of geen bijvoeding krijgen

Eerste onderzoeken wijzen in de richting dat de mogelijke boosdoener esdoornbladeren met daarop de endofyt (schimmel) *Rhizoma Arcerinum* zouden kunnen zijn. Bij alle 7 gevallen eind 2009 begin 2010 werden esdoornbladeren en takken in de weide gevonden.

EINDE VAN DE PRESENTATIE
Dank u voor uw aandacht